Papiament

El **papiament** (*papiamentu* o *papiamento*) és una llengua criolla caribenya basada essencialment en el portuguès. El parlen més de 300.000 persones, sobretot a les illes ABC.

Papiament

Papiamento*, *papiamentu

Altres noms	*Papiamento* (a Aruba) *Papiamentu* (a Curaçao) *Papiamen* (a Bonaire)
Tipus	llengua, llengua criolla, llengua viva i llengua natural
Parlants	
329.000 principalment a Carib (illes ABC)	
Parlants nadius	319.000 (1999)
Parlat a	Aruba, Curaçao i els Països Baixos (Bonaire)
Oficial a	Aruba (cooficial amb el neerlandès), Curaçao (cooficial amb el neerlandès) i Bonaire (reconegut)

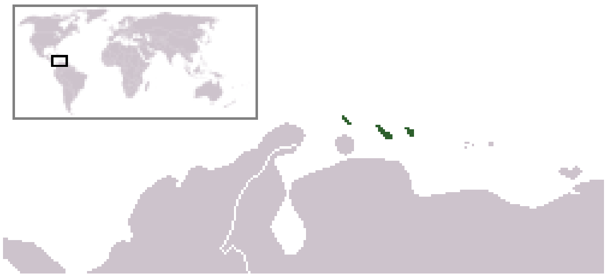

Classificació lingüística	
Upper Guinea Creoles	
Característiques	
Sistema d'escriptura	alfabet llatí
Institució de normalització	Cap institució
Codis	
ISO 639-2	pap
ISO 639-3	pap
SIL	pap
Glottolog	papi1253 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/papi1253)
Linguasphere	51-AAC-be (http://www.hortensj-garden.org/index.php?tnc=1&tr=lsr&nid=51-AAC-be)
Ethnologue.com	pap (http://www.ethnologue.com/language/pap)
IETF	pap

Contingut

Orígens de la llengua
Origen del nom
Dialectes i estatus
Vocabulari
Enllaços externs

Orígens de la llengua

Els orígens d'aquesta llengua són incerts, però hom suposa que és el fruit de la barreja que hi havia als centres de tràfic d'esclaus de la Companyia de les Índies Occidentals, o a vegades es diu que prové del portuguès que parlaven els jueus sefardites i els seus esclaus que escaparen del Brasil.

Hom troba quatre grans influències lingüístiques en el papiament (mostrats en ordre d'importància decreixent):

- llengües romàniques: portuguès i posteriorment castellà
- llengües germàniques: neerlandès i darrerament també anglès
- llengües africanes
- arawak (llengua ameríndia dels habitants locals d'abans de l'arribada dels europeus)

Origen del nom

El mot papiamento prové del verb *papia*, que significa *parlar*, i "-mento", sufix que en papiamento transforma un altre mot en substantiu. Com que la llengua té dos sistemes d'escriptura, és conegut també com a papiamentu.

La paraula *papia* prové del portuguès *papear* (parlar) i ja apareix en altres criolls que en deriven, com ara el papia Kristang, de Cap Verd.

Dialectes i estatus

El papiament té tres dialectes, un per a cada gran illa on es parla: el papiament d'Aruba (*papiamento*), el papiament de Curaçao (*papiamentu*) i el papiament de Bonaire (*papiamen*). A l'hora d'escriure'l, però, existeixen dos estàndards acceptats: un de més fonètic, emprat a Bonaire i Curaçao, i un altre de més etimològic (a vegades hom diu *més influït pel castellà*), emprat a Aruba.

Per bé que el neerlandès és llengua oficial a les tres illes ABC, el papiament hi és la llengua més parlada. En canvi, a les illes SSS, que també pertanyen al Regne dels Països Baixos, les llengües més parlades són l'anglès, el francès i el castellà, amb una mica de presència del papiament a Sint Eustatius, parlat per immigrants.

Des del 2004 el papiament és llengua oficial d'Aruba, al costat del neerlandès, i des del 2010 ho és a Curaçao, també al costat del neerlandès. A Bonaire no té aquest estatus, perquè aquesta illa no és un país constituent, sinó un municipi dels Països Baixos. Amb tot i això, com a municipi, té un règim de cos obert que reconeix certs drets als parlants de papiament.

Vocabulari

Ben bé dos terços del vocabulari papiamentès deriva del portuguès o del castellà, sovint sense poder-se distingir precisament si és de l'un o de l'altre a causa de la similitud entre aquestes dues llengües (i que fa que sovint hom el consideri un *crioll iberoromànic*); una quarta part és d'origen neerlandès, i la resta pot ser atribuïda a altres llengües.

Exemples de paraules d'origen ibèric indeterminat:

- *por fabor* = si us plau (portuguès/castellà: *por favor*)
- *señora* = senyora (portuguès: *senhora*, castellà: *señora*)
- *batata* = patata (portuguès/castellà: *batata*)
- *cua?* = quin? (portuguès: *qual*, castellà: *cuál*)
- *cuanto?* = com? (portuguès: *quanto*, castellà: *cuánto*)

L'existència d'una terminació vocàlica en [u] (que apareix, per exemple, al nom mateix de la llengua) és clarament atribuïble al portuguès, mentre que les diftongacions són d'origen castellà. L'ús de la lletra "ñ" també s'explica per una posterior influència castellana.

Altres mots tenen una influència compartida, com per exemple *subrino* (nebot), en portuguès és *sobrinho* mentre que en castellà és *sobrino*. La pronúncia /u/ a "su-" és atribuïble al portuguès, mentre que la /n/ de "-no" al castellà.

Paraules d'origen portuguès:

- *sapatu* = sabata (portuguès: *sapato*, castellà: *zapato*)
- *saya* = faldilla (portuguès: *saia*, castellà: *falda*)
- *bisiña* = veí (portuguès: *vizinho*/*vizinha*, castellà: *vecino*/*vecina*)

Paraules d'origen castellà:

- *siudat* = ciutat (castellà: *ciudad*)
- *sombré* = barret (castellà: *sombrero*)
- *karsón* = pantalons (castellà: *calzón*)

Paraules d'origen neerlandès:

- *apel* = poma (neerlandès: *appel*)
- *blou* = blau (neerlandès: *blauw*)
- *buki* = llibre (neerlandès: *boek*)

Enllaços externs

- Informació general sobre el papiamento (http://www.papiamento.com/) (en anglès)
- Enllaços per aprendre papiamento (http://www.leren.nl/rubriek/talen/papiamento/) (en neerlandès)
- Explicació a ethnologue.com (http://www.ethnologue.com/show_language.asp?code=PAE) (en anglès)
- Diccionari anglès-papiamento (http://www.websters-online-dictionary.org/definition/Papiamen-english/)
- Traductor anglès-papiamento en línia (http://www.donamaro.nl/papiamentu/)
- Diari d'Aruba (http://www.diarioaruba.com/) (en papiamento)

Obtingut de «https://ca.wikipedia.org/w/index.php?title=Papiament&oldid=20527820»

La pàgina va ser modificada per darrera vegada el 26 nov 2018 a les 01:19.

El text està disponible sota la Llicència de Creative Commons Reconeixement i Compartir-Igual; es poden aplicar termes addicionals. Vegeu les Condicions d'ús. Wikipedia® (Viquipèdia™) és una marca registrada de Wikimedia Foundation, Inc.